

MODULUL 3

Administrarea și aprecierea probelor în cauzele de violență psihologică, cu implicarea victimelor adulte și minore, cu accent pe intersecționalitate, abordare centrată pe supraviețuitoare și răspuns coordonat în justiția penală și civilă

22-24 aprilie 2026 | 09.00 – 17.00

Judecătoria Bălți, str. Hotinului 43

24 aprilie 2026 | 09.30 – 12.45

Vizită de studiu: Centrul regional de asistență integrată a copiilor/martori victime ai infracțiunilor Nord, str. Bulgară 77

Participanți:

Această activitate este organizată pentru ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători delegați în cadrul Programului național de specializare a profesioniștilor din justiție în cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie

Scop:

Consolidarea capacităților profesioniștilor din sistemul de justiție penală și civilă de a identifica, documenta, administra și aprecia probele în cauzele de violență în familie și violență împotriva femeilor, inclusiv în situații complexe ce implică violență psihologică, control coercitiv, copii victime sau martori, suicid, determinare la suicid, legitimă apărare, omor în stare de afect și litigii civile cu elemente de violență.

Obiective generale de învățare

La finalul instruirii, participanții vor putea:

- înțelege mecanismele de colectare, administrare și apreciere a probelor în cazurile de violențe psihologice și ale controlului coercitiv dintr-o perspectivă de gen, vârstă și intersecționalitate;
- recunoaște semnele vizibile și invizibile ale violenței și indicatorii de risc în raport cu victime adulte și minore;
- formula și evalua întrebări relevante adresate experților psihologi și altor specialiști;
- analiza în mod adecvat particularitățile juridice și probatorii ale omorului în stare de afect, violenței în familie soldate cu determinarea la suicid, dar și în cazul prezenței legitimei apărări în contextul violenței în familie;
- examina litigii civile cu elemente de violență într-o manieră sensibilă la traumă și centrată pe supraviețuitoare;
- integra rolul și responsabilitățile specifice ale ofițerului de urmărire penală, procurorului și judecătorului în răspunsul instituțional la cauzele de violență față de femei și copii.

- 09:00 – 09:30**   **Înregistrarea participanților și participantelor**
- 09:30 – 09:45**   **Deschiderea instruirii**
Cuvânt de salut
- Ramona-Victoria STRUGARIU, directoare, INJ
  - Neli LELENCO, directoare generală adjunctă ANPCV
  - Obiectivele și structura programului
  - Introducere în logica interdisciplinară a instruirii
- 09:45 – 10:30**   **Sesiunea 1. Înțelegerea violenței împotriva femeilor și copiilor prin prisma dezechilibrelor de putere, a controlului coercitiv și a intersecționalității**
- Conținuturi-cheie**
- Dezechilibrele de putere bazate pe gen și rolul lor în apariția și menținerea violenței;
  - Legătura dintre inegalitatea de gen și violența împotriva femeilor;
  - „Roata puterii și controlului” – dominare, constrângere, manipulare și izolare;
  - Factori de risc și vulnerabilitate: determinanți socio-culturali, economici, psihologici și situaționali;
  - Dinamica dependenței și a fricii;
  - Efectele pe termen scurt și lung ale violenței asupra femeilor și copiilor.
- Obiective de învățare**
Participanții vor putea:
- explica violența în familie ca fenomen de putere și control, nu doar ca succesiune de incidente;
  - identifica modul în care genul, vârsta, dependența și vulnerabilitatea influențează riscul și accesul la justiție;
  - recunoaște impactul stereotipurilor asupra aprecierii credibilității victimei.
- Dimensiune procesuală**
- Ofițerul de urmărire penală: rol în recunoașterea timpurie a controlului coercitiv și a vulnerabilității;
  - Procurorul: rol în calificarea juridică corectă și orientarea strategiei probatorii;
  - Judecătorul: rol în excluderea stereotipurilor și asigurarea unei evaluări judiciare sensibile la contextul violenței.
- Aliona NESTEROV, procuroare detașată, membră CSP, formatoare INJ*
Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ
- 10:30 – 10:45**   **Pauză cafea**
- 10:45 – 12:00**   **Sesiunea 2. Administrarea și aprecierea probelor în cauzele de violență psihologică**
- Conținuturi-cheie**
- Particularitățile probatoriului în lipsa leziunilor fizice;
  - Probele directe, indirecte, contextuale și digitale;
  - Coroborarea probelor și standardele de apreciere;
  - Erori frecvente de minimalizare și interpretare formalistă;
  - Rolul contextului în evaluarea credibilității și a dinamicii abuzului;
  - Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale
- Obiective de învățare**
Participanții vor putea:
- construi și analiza un probatoriu coerent în cauze de violență psihologică;
  - distinge între lipsa urmelor fizice și lipsa violenței;
  - aprecia valoarea probelor indirecte și contextuale într-un cadru legal riguros.
- Dimensiune procesuală**
- Ofițerul de urmărire penală: rol în fixarea probelor timpurii, ridicarea datelor digitale și documentarea contextului;
  - Procurorul: rol în orientarea urmăririi penale și în consolidarea teoriei cauzei;
  - Judecătorul: rol în aprecierea rezonabilă și contextualizată a ansamblului probator.
- Aliona NESTEROV, procuroare detașată, membră CSP, formatoare INJ*
Viorica BUCȘA, expertă judiciară, psihologă cliniciană, psihoterapeută
- 12:00 – 13:00**   **Pauză de prânz**

13:00 – 14:15 Sesiunea 3. Formularea și structurarea întrebărilor adresate expertului psiholog în cauzele de violență în familie

Conținuturi-cheie

- Rolul și limitele expertizei psihologice;
- Întrebări relevante privind trauma, frica, controlul coercitiv și efectele psihologice ale violenței asupra femeilor și copiilor;
- Diferențierea între întrebări juridic utile și întrebări improprii sau stereotipizante;
- Perspectiva de gen și vârstă în utilizarea expertizei.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- formula întrebări clare, relevante către expertul psiholog;
- utiliza expertiza ca instrument de clarificare, nu de substituie a credibilității victimei și a revictimizării;
- integra concluziile expertizei în mod critic și contextualizat.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în dispunerea expertizei la etapa urmăririi penale;
- Procurorul: rol în ghidarea ofițerilor de urmărire penală în administrarea probatorului și verificarea relevanței expertizei;
- Judecătorul: rol în aprecierea concluziilor experților și delimitarea acestora de concluziile juridice.

Aliona NESTEROV, procuroare detașată, membră CSP, formatoare INJ
Viorica BUCȘA, expertă judiciară, psihologă cliniciană, psihoterapeută

14:15 – 15:30 Sesiunea 4. Omorul săvârșit în stare de afect (art. 147 CP) ca rezultat al violenței sistemice și al controlului coercitiv

Conținuturi-cheie

- Afectul cumulativ și contextul violenței repetate;
- Delimitarea juridică între incident singular și istoric de abuz;
- Particularități de probare și evaluare a contextului;
- Implicații asupra încadrării juridice.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- înțelege afectul în contextul acumulativ al abuzului și nu exclusiv ca reacție instantanee;
- analiza probatoriu și juridic cauzele în care violența sistemică influențează comportamentul victimei/supraviețuitoarei;
- aplica criteriile de delimitare juridică adecvate.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în documentarea istoricului de violență și a contextului;
- Procurorul: rol în calificarea juridică și evaluarea tuturor circumstanțelor relevante;
- Judecătorul: rol în încadrarea juridică sensibilă la context și în motivarea hotărârii.

Aliona NESTEROV, procuroare detașată, membră CSP, formatoare INJ
Viorica BUCȘA, expertă judiciară, psihologă cliniciană, psihoterapeută

15:30 – 15:45

Pauză de cafea

15:45 – 17:00

Sesiunea 5. Legitima apărare și depășirea limitelor acestuia în cazurile de violență în familie
Conținuturi-cheie

- Noțiunea de pericol iminent în contextul violenței repetate;
- Proportionalitatea apărării în relații marcate de abuz și teamă continuă;
- Stereotipuri și erori de interpretare în analiza apărării;
- Protecția femeilor și copiilor și prevenirea revictimizării.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- analiza legitima apărare în contextul relațiilor de abuz, nu doar al confruntării imediate;
- recunoaște particularitățile psihologice și contextuale relevante;
- evita interpretările restrictive incompatibile cu realitatea violenței în familie.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în documentarea pericolului și a istoricului de violență;
- Procurorul: rol în aprecierea corectă a circumstanțelor cauzei și a încadrării juridice (calificare);
- Judecătorul: rol în interpretarea juridică proporțională și contextualizată a apărării.

Aliona NESTEROV, procursoare detașată, membră CSP, formatoare INJ

Viorica BUCȘA, expertă judiciară, psihologă cliniciană, psihoterapeută

09:00 – 10:30

Sesiunea 6. Litigiile civile care au la bază acte de violență în familie: identificare, risc și impact asupra soluției judiciare

Conținuturi-cheie

- Violența în dosarele privind domiciliul copilului, stabilirea graficului de întrevederi, luare copilului fără decădere din drepturi părintești, decăderea din drepturi părintești, divorțul și partajul;
- Utilizarea procedurilor civile ca mecanism de continuare a controlului și abuzului;
- Dezechilibrele de putere și impactul lor asupra participării procesuale;
- Necesitatea evaluării riscului și a contextului de violență în analiza interesului superior al copilului.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- identifica elementele de violență în litigii aparent „familiale” sau „private”;
- integra perspectiva de gen și evaluarea riscului în analiza cauzelor civile;
- evita abordările neutre formal care pot genera revictimizare.

Dimensiune procesuală

- Judecătorul: rol central în identificarea contextului de violență și integrarea acestuia în soluția civilă, distincția între rolul diriguitoral instanței și rolul activ în cazurile de violență;
- Procurorul (unde intervine conform competențelor): rol în susținerea protecției copilului și a interesului public;
- Ofițerul de urmărire penală: relevanța constatărilor din dosarul penal pentru înțelegerea contextului civil.

Livia MITROFAN, judecătoare, membră CSM, formatoare INJ

10:30 – 10:45

Pauză de cafea

10:45 – 12:15

Sesiunea 7. Examinarea cauzelor civile cu elemente de violență: abordare centrată pe supraviețuitoare

Conținuturi-cheie

- Particularitățile examinării cauzelor civile în care există istoric sau risc de violență;
- Impactul traumei și al fricii asupra comportamentului procesual;
- Audierea copilului și analiza relațiilor familiale în contexte de control și abuz;
- Necesitatea unei interpretări sensibile la contextul de violență în analiza interesului superior al copilului;
- Prevenirea utilizării procedurilor civile pentru continuarea controlului și intimidării.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- examina litigiile civile cu sensibilitate la traumă, gen și dezechilibre de putere;
- integra elementele de violență în analiza interesului superior al copilului și a măsurilor de protecție;
- reduce riscul de revictimizare prin modul de administrare a probelor și de conducere a procesului.

Dimensiune procesuală

- Judecătorul: rol determinant în conducerea procesului și protejarea echității reale;
- Procurorul: rol în cauzele în care participă pentru apărarea interesului copilului sau a interesului public;
- Ofițerul de urmărire penală: relevanța actelor și constatărilor penale în înțelegerea contextului civil.

Livia MITROFAN, judecătoare, membră CSM, formatoare INJ

12:15 – 13:15

Pauză de prânz

13:15 – 14:45

Sesiunea 8. Audierea victimelor adulte și minore. Principii de abordare informată de traumă și evitare a retraumatizării

Conținuturi-cheie

- Principii de audiere sensibilă la traumă;
- Particularitățile audierii femeilor și copiilor în contexte de control și frică;
- Riscurile întrebărilor sugestive, moralizatoare sau revictimizante;
- Comunicarea profesională și protecția procedurală.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- adapta stilul de audiere la nevoile și vulnerabilitățile victimei;
- evita tehnici de interogare care compromit protecția și calitatea probelor;
- asigura un cadru procedural compatibil cu demnitatea și siguranța victimei.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în prima audiere și în prevenirea retraumatizării;
- Procurorul: rol în protejarea calității probelor și a interesului victimei;
- Judecătorul: rol în audierea judiciară și în controlul conduitei participanților la proces.

Livia MITROFAN, judecătoare, membră CSM, formatoare INJ

Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ

14:45 – 15:00   **Pauză de cafea**

15:00 – 16:30   **Sesiunea 9. Recunoașterea și identificarea formelor de violență și a indicatorilor de risc**

Conținuturi-cheie

- Indicatori fizici, emoționali și comportamentali;
- Manifestări subtile sau ascunse de violență: control coercitiv, violență economică, abuz digital, intimidare, izolare;
- Screeningul inițial și evaluarea vulnerabilității;
- Instrumente și proceduri de lucru pentru identificare;
- Considerații etice: consimțământ informat, confidențialitate, evitare a retraumatizării.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- recunoaște formele invizibile și subraportate de violență;
- aplica principii de identificare sensibile la traumă, gen și vârstă;
- utiliza instrumente de screening și evaluare a riscului într-un mod adecvat rolului profesional.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în prima interacțiune cu victima și în documentarea timpurie a riscului;
- Procurorul: rol în aprecierea necesității măsurilor de protecție și a completării probatoriului;
- Judecătorul: rol în înțelegerea semnificației indicatorilor de risc în aprecierea probelor și a măsurilor judiciare.

Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ

Obiectivul zilei

Aplicarea integrată a cunoștințelor dobândite într-o logică de protecție, echitate procesuală și cooperare interinstituțională.

09:30 – 09:45   **Cafea de bun venit**

Centrul regional de asistență integrată a copiilor victime / marotri ai infracțiunilor Nord, str. Bulgară 77

09:45 – 11:15

Sesiunea 10. Vizită de studiu: Centrul regional de asistență integrată a copiilor victime / marotri ai infracțiunilor Nord

Conținuturi-cheie

- Modelul Barnahus și răspunsul coordonat centrat pe copil;
- Audierea prietenoasă copilului;
- Rolul echipei multidisciplinare;
- Lecții relevante pentru practica națională.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- înțelege logica intervenției integrate în cazurile care implică copii;
- reflecta asupra aplicabilității modelului în cooperarea interinstituțională națională;
- identifica bune practici pentru reducerea traumatizării secundare.

Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ

12:00 – 13:00

Pauză de prânz

13:00 – 14:30

Sesiunea 11. Cercetarea la fața locului și administrarea probelor în cazurile de violență în familie soldate cu determinare la suicid sau cu suicid

Conținuturi-cheie

- Particularități ale cercetării la fața locului în astfel de cauze;
- Documentarea mediului de control coercitiv și a contextului relațional;
- Ridicarea și conservarea probelor digitale, contextuale și medico-legale;
- Ipoteze investigative și erori frecvente;
- Corelarea dintre violență psihologică, control coercitiv și suicid.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- identifica elementele probatorii esențiale într-o cercetare la fața locului sensibilă la contextul violenței;
- evita interpretările simpliste sau premature ale unor decese în context familial;
- construi o ipoteză investigativă compatibilă cu complexitatea cauzei.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol-cheie în cercetarea la fața locului, fixarea urmelor și documentarea mediului de viață;
- Procurorul: rol în coordonarea activității ofițerului de urmărire penală la cercetarea la fața locului și extinderea obiectului probator;
- Judecătorul: rol în evaluarea legalității și relevanței materialului probator administrat.

Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ

14:30 – 14:45

Pauză de cafea

14:45 – 16:15

Sesiunea 12. Studiu de caz integrat: analiză interdisciplinară și soluții coordonate

Conținuturi-cheie

- Caz complex ce include:
  - violență psihologică;
  - copil martor/victimă;
  - expertiză psihologică;
  - litigiu civil;
  - risc suicidar sau letal;
- Analiza etapelor: intervenție, urmărire penală, susținerea acuzării, examinare judiciară, răspuns civil.

Obiective de învățare

Participanții vor putea:

- integra cunoștințele și instrumentele discutate pe parcursul instruirii;
- formula răspunsuri coordonate, juridic corecte și sensibile la context;
- înțelege complementaritatea rolurilor profesionale în gestionarea cauzelor complexe.

Dimensiune procesuală

- Ofițerul de urmărire penală: rol în stabilirea faptelor și fixarea timpurie a probelor;
- Procurorul: rol în coerența strategiei procesuale și protecția interesului public;
- Judecătorul: rol în aprecierea probelor, garantarea echității și motivarea unei soluții sensibile la contextul violenței.

Arina ȚURCAN-DONȚU, avocată, formatoare INJ

16:15 – 16:45

Încheierea instruirii

Abordare metodologică

Programul a propus o abordare interdisciplinară și aplicată, bazată pe:

- prezentări interactive;
- studii de caz;
- exerciții practice;
- simulări;
- analiză de jurisprudență;
- reflecție profesională comună;
- vizită de studiu.

Rezultate așteptate ale modului

La finalul celor trei zile, participanții vor fi mai bine pregătiți să:

- recunoască și interpreteze violența în familie și violența împotriva femeilor în complexitatea lor juridică, socială și psihologică;
- administreze și aprecieze probele în mod riguros, sensibil la traumă și contextual;
- reducă riscul de revictimizare și de aplicare a stereotipurilor de gen și vârstă;
- utilizeze în mod adecvat expertiza psihologică și alte instrumente interdisciplinare;
- asigure un răspuns instituțional mai coerent și mai protector pentru femei și copii;
- consolideze cooperarea între actorii din urmărirea penală și cei din etapa judecării cauzei.